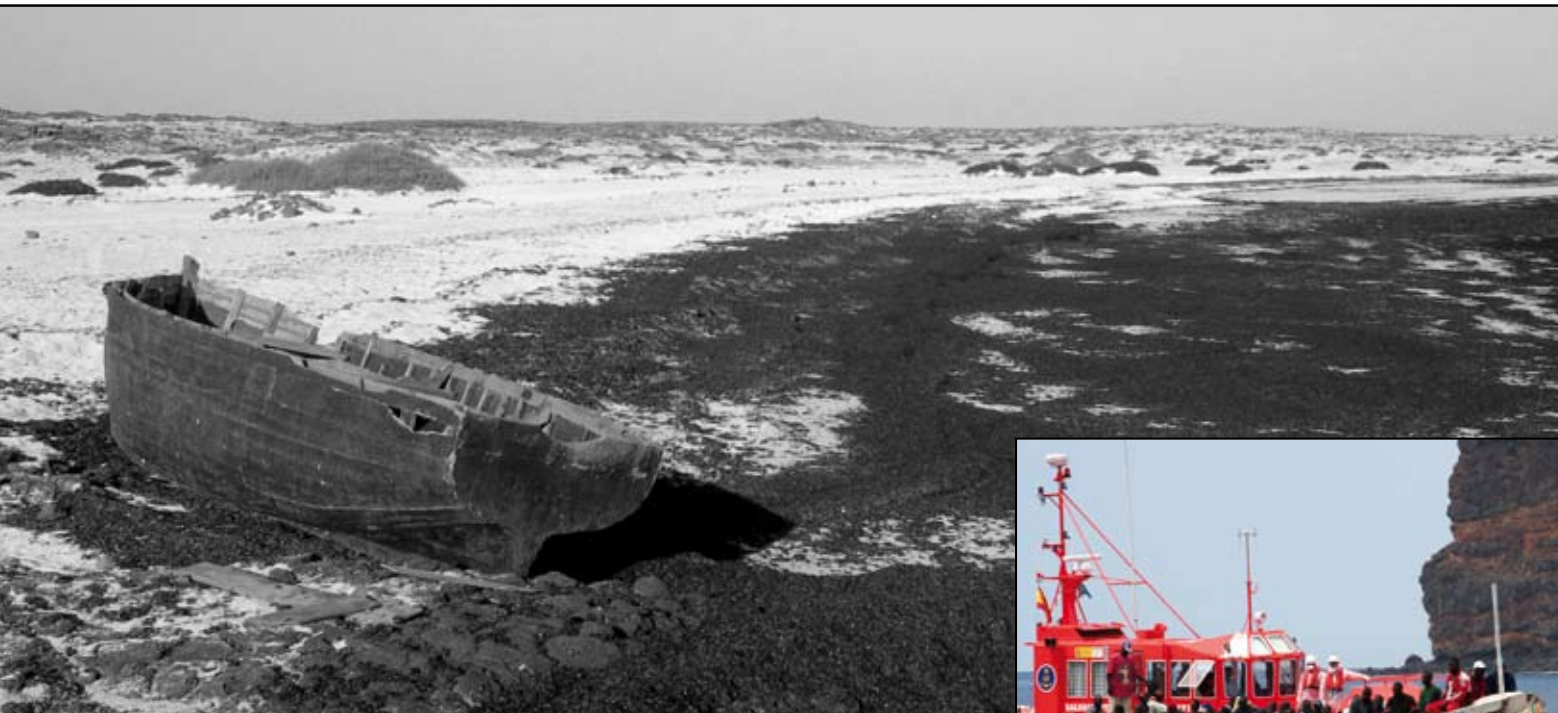

In een vluchtelingenboot

*‘De problemen rondom de
immigranten lijken uitzichtloos’*

Dit jaar hebben meer dan zeventuizend Afrikaanse immigranten de Canarische Eilanden bereikt. Opgepropt in een klein bootje wagen zij hun leven met maar één doel: het bereiken van Europa om hun toekomst veilig te stellen. De vraag is of ze nu daadwerkelijk beter worden van deze oversteek. Een reportage.

Stel je voor, je bent geboren in een Afrikaans land. Je hebt de basisschool en de middelbare school afgerond en bent op zoek naar een manier om je leven in te vullen. Je wilt studeren of aan het werk. Helaas heeft je familie geen geld om je studie te betalen. Bovendien is er geen werk te vinden. Er is honger en je ziet de toekomst negatief in. Films die je bekijkt, zijn opgenomen in steden als Parijs, Londen of Barcelona: Europese steden waar het financieel voor de wind lijkt te gaan. Je hebt gehoord dat men daar veel geld verdient en er genoeg te eten is. Misschien zou je er ook kunnen werken of zelfs kunnen studeren. Geld om een vliegticket te kopen heb je niet, maar je weet dat er mensen vanaf de Afrikaanse kust in bootjes de oversteek maken naar Italië, Malta of Spanje.

Met deze gedachte verlaten veel Afrikanen hun continent. Vanaf Marokko, Algerije of andere landen aan de kust maken ze in een vluchtelingenbootje de oversteek over zee. Eerst probeerden veel mensen de grens over te steken bij Ceuta en Melilla, de Spaanse

*‘Ieder mens moet
een waardig leven
kunnen leiden,
of je nu in een arm
of rijk land bent
geboren’*

naar Europa

enclaves, maar dit kan niet meer sinds deze grens met een hek en strenge bewaking potdicht is gemaakt. Dus leggen ze contact met de maffia die een bootje met kapitein voor hen regelt. Hier betalen ze zo'n vijftienhonderd tot drieduizend euro voor. Sommige mensen sparen om zelf een boot met een motor te kopen. Om bij de kust weg te komen, doen ze zich soms voor als vissers, zodat de Afrikaanse kustwacht hen niet zal snappen. De overtocht is allesbehalve plezierig en de kans is groot dat ze het niet overleven, bijvoorbeeld wanneer de motor het begeeft, de boot kapot is en zal zinken. Of ze komen om van de honger, dorst, verbranding of onderkoeling. Degenen die in de buurt komen van de Spaanse kust worden door radars opgespoord en door de kustwacht opgepikt. Hier worden ze door de Guardia Civil naar het 'centro de internamiento extranjeros' gebracht, oftewel een opvangcentrum van de overheid en het Rode Kruis. Een plek waar ze niet weg mogen totdat is besloten wat de Spaanse overheid met ze gaat doen. In sommige opvangcentra krijgen vluchtelingen overgebleven maaltijden van vliegtuigmaatschappijen. De Spaanse overheid bepaalt het land van herkomst en afhankelijk van de politieke situatie wordt besloten of de immigrant terug moet. Met sommige landen, als bijvoorbeeld Senegal, heeft de overheid verdragen gesloten en worden de immigranten binnen tweeënzeventig uur op het vliegtuig terug naar hun land gezet. Immigranten hebben vaak geen papieren bij zich en liegen over het land van herkomst. Toch worden de meesten die aankomen weer terug naar hun land gestuurd. Mochten de

autoriteiten na veertig dagen nog geen besluit hebben genomen, dan schrijft de wet voor dat ze mogen worden vrijgelaten op het Iberisch Schiereiland. Via hulporganisaties krijgen ze dan opvang, maar dat duurt meestal maar twee weken. Daarna worden ze aan de straatstenen overgelaten.

Een helse boottocht

De Spaanse journalist Fernando Quietela voer in 2006 met veertig andere immigranten vanuit Afrika naar de Canarische Eilanden. Het heeft niet veel gescheeld of hij kon zijn belevenissen niet navertellen. Een vrije vertaling van zijn verslag.

'Het anker is gelicht en de golven deinen gewelddadig. Ik steek mijn hoofd uit om te voorkomen dat ik braak over degene naast me. Bijna word ik door een golf gegrepen. Eén van de inzittenden schreeuwt dat hij niet dood wil. Deze boottocht, waarvoor de maffialeden mij als journalist 18.000 euro lieten betalen, is alles behalve comfortabel. Een normale passagier betaalt tussen de 1.500 en 3.000 euro voor een enkeltje Europa. Er was beloofd dat we een nieuwe boot zouden krijgen, maar daar blijkt niets van waar. Ook de 1.200 liter benzine en 270 liter water is behoorlijk minder dan beloofd. We omhelzen elkaar om warm te blijven. De nacht lijkt een eeuwigheid te duren. Ik bid dat het op mag houden en met mijn satelliettelefoon verzend ik een alarmsignaal.'

Ze leggen contact met de maffia die een bootje met kapitein voor hen regelt

Boven: Erbarmelijke toestanden in de op overvolle opvangcentra in Spanje

Boven: Rachid is één van de bootvluchtelingen die Spanje heeft bereikt. Vanuit Barcelona heeft hij verschillende projecten opgestart om mensen in Ghana een betere toekomst te geven.

Hulporganisaties

Rachid uit Ghana woont en werkt in Barcelona. Hij schat zijn leeftijd op vierendertig jaar en viert zijn verjaardag op 3 maart, de dag dat hij in 1998 uit zijn land vertrok op zoek naar een betere toekomst. In een bomvolle 4 x 4, met de bus en te voet reisde hij door Nigeria en Algerije tot hij Libië bereikte. 'Ik vond werk in de bouw en begon te sparen voor de oversteek naar Italië', begint Rachid zijn verhaal. 'Samen met een aantal vrienden kochten we een boot met een motor en vertrokken. Na dagen varen, begaf de motor het plotseling. Na twee dagen wachten, kwam er een boot langs die op weg was naar Tunesië. Ze vertelden ons dat we bijna de kust van Italië hadden bereikt, maar dat ze ons alleen konden helpen door ons mee te slepen naar Tunesië. Daar werden we in de gevangenis gegooid omdat we illegaal waren. Eenmaal vrijgekomen, ben ik terug naar Libië gegaan om te sparen voor de volgende oversteek, dit keer naar Spanje.' En zo kwam het dat Rachid jaren later aankwam op het Canarische Eiland Fuertaventura. Na veertig dagen in een opvangcentrum, waar hij de autoriteiten vertelde dat hij geboren was in Sierra Leone, werd hij vrijgelaten op Spaanse bodem. 'Ik kom uit Ghana, maar wist dat er een burgeroorlog gaande was in Sierra Leone. Het was mijn enige kans om vrijgelaten te worden', aldus Rachid. 'Ik werd op het vliegtuig gezet naar Barcelona. Daar kwam ik aan zonder geld en verblijfplaats en zonder iemand te kennen. Er zat niks anders op dan in een kartonnen doos de nacht door te brengen op Plaza Catalunya en overdag te bedelen om eten.' Toen er op een dag een protest werd gehouden tegen de slechte behandeling van

immigranten in Spanje, kwam Rachid in aanraking met verschillende hulporganisaties. Zij gaven hem te eten en ook kon hij twee weken slapen in een universiteitsgebouw. Daarna vond hij een slaapplek in de kerk. 'Sommigen boden een tijdelijk thuis, maar niemand hielp mij écht. Wat ik écht nodig had, was een verblijfs- en werkvergunning om mijn leven in Spanje op te kunnen bouwen. Het enige wat ik kon bedenken, was een schreeuw om aandacht door middel van een hongerstaking.' Samen met een groep andere immigranten startte Rachid dus een hongerstaking als protest tegen de staat. Met als vaste plaats de kerk, waar de politie niemand mag arresteren. Na een maand zonder eten en als drinken alleen water met wat suiker, kreeg Rachid eindelijk zijn zin. De papieren werden aan hem en de andere protesterenden uitgereikt.

Inmiddels heeft Rachid ook werk gevonden, namelijk bij de hulporganisatie Accem. Dit is één van de door de overheid gefinancierde instanties die immigranten een tijdelijk onderkomen bieden, waar ze kunnen ontbijten en ook Spaanse en Catalaanse les kunnen volgen. Er zijn computers waar mensen hun CV op kunnen maken en er is een spreekuur met een advocaat. Jaarlijks vangt het centrum zo'n zeshonderd illegale vluchtelingen op. Het is een ontmoetingsplek voor immigranten waar ze samen kunnen studeren en hun tijd kunnen doorbrengen. De sfeer is er goed, maar achter de brede glimlach van de Afrikanen schuilt hopeloosheid. Zullen ze ooit papieren krijgen om te kunnen werken? Hoe ziet hun toekomst in Europa eruit?

Boven: Een immigranten-jongetje krijgt eerste hulp van toeristen

Langs de gehele Atlantische Zuidkust van Spanje kan men overblijfselen van (geslaagde) overtochten van immigranten vinden, zoals hier links een aangespoelde rubberboot

‘Er zat niets anders op dan in een kartonnen doos de nacht door te brengen op Plaza Catalunya en overdag te bedelen om eten’

Uitzichtloos

De vraag rijst wat de Spaanse regering precies doet om de vluchtelingenproblematiek op te lossen. Eén van de strategieën die men inzet, is te vechten tegen de toestroom van de immigranten. Om de kusten te bewaken, heeft het land een vloot van elf schepen, vier vliegtuigen en twee helikopters ingezet. Hierbij is ook Frontex betrokken, een agentschap van de Europese Unie die met moderne detectie- en bewakingssystemen de grenzen bewaakt. Spanje probeert samen met Senegal, Marokko en Mauritanië de vluchtelingen tegen te houden de oversteek te maken. Omdat de Afrikaanse landen nauwelijks over middelen beschikken om hun honderden kilometers lange kust te bewaken, krijgen ze van Spanje patrouillewagens, schepen en vliegtuigen. Zapatero bepleit in internationaal verband aanhoudend meer aandacht voor de armoedebestrijding in de landen van herkomst. ‘De drama’s die zich op zee afspelen, zijn onverdraaglijk’, zei de Spaanse premier Rodríguez Zapatero onlangs op een vergadering van de Verenigde Naties.

Boven: een Guardia Civil agent inspecteert de duinen

Laura, medewerker bij Accem in Barcelona, is erg kritisch over de manier waarop de overheid omgaat met immigranten. 'Ze investeren constant geld in de kustbewaking, maar daar ligt het probleem niet. Ze kunnen beter voorlichting geven in Afrikaanse landen, waar men denkt dat Europa een paradijs is waar zorgen niet bestaan. Ze weten niet dat ze na aankomst meteen weer worden teruggestuurd. Of dat ze, wanneer ze worden vrijgelaten, door de Spaanse overheid compleet aan hun lot worden overgelaten.' Volgens haar moet ieder mens een waardig leven kunnen leiden, of je nou in een arm of in een rijk land bent geboren. 'Europa vormt steeds meer een fort waar alleen maar plaats is voor intelligente mensen met veel geld. Als goederen en voedsel dagelijks Europa binnenkomen, waarom hebben mensen dit recht dan niet?'

Wil je helpen?

Rachid is op dit moment bezig projecten op te zetten in Ghana om daar de situatie te verbeteren. Hij wil graag dat de generatie na hem wél kan studeren om niet te hoeven doormaken wat hij heeft doorgemaakt. Wil jij als vrijwilliger helpen in Ghana? Surf dan naar www.cehdaghana.org voor meer informatie. Ook organisaties als Accem, het Rode Kruis, SCI, MPDL en CEPALM kunnen uw (financiële) steun goed gebruiken.

Rechts: muurschilderingen op een school in Tarifa illustreren hoe het bootvluchtelingen-thema speelt bij de kinderen

